

PITCHER
Preventing Illicit Trafficking of Cultural Heritage:
Educational Resources

Εκπαιδευτικό υλικό Άφωνος!

Θέματα: Κλοπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς,
Πώληση κλεμμένων αντικειμένων,
Κανάλια κυκλοφορίας και
ταυτοποίηση ηθοποιών, Γιατί
απαγορεύεται, τι συνέπεια

Κατηγορίες Ηλικίας: 11-14, 14-18 ετών

Δημιουργοί

Marie Husson, Armelle Philip, Irène Sanchez, Eléana Tsocas

Επιμέλεια

Agathe Le Riche-Maugis, Bibracte

Έκδοση

Ελληνική Έκδοση, Αύγουστος 2024

Εικόνες

© Pexels, PITCHER project, © Bibracte, Antoine Maillier

Πνευματική ιδιοκτησία

Τα υλικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τους όρους της :
Creative Commons Non-Commercial Share Alike license

Αποποίηση ευθυνών

Το έργο *PITCHER* έχει χρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Γαλλική Εθνική Υπηρεσία για το Πρόγραμμα Erasmus+ (Σύμβαση επιχορήγησης 2021-1-FR01-KA220-SCH-000032674). Το παρόν έργο εκφράζει μόνο τις απόψεις των συντελεστών του και η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και η Γαλλική Εθνική Υπηρεσία για το Πρόγραμμα Erasmus+ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό.

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....	4	
Η Εκπαιδευτική Προσφορά της PITCHER	5	
Περίληψη: Άφωνος	7	
Πώς να Χρησιμοποιήσετε αυτό το Υλικό	 11-14 14-18	8
Οδηγίες για τους Εκπαιδευτικούς:.....	8	
Γιατί να μαχόμαστε κατά της διακίνησης αρχαιοτήτων ; Το παράδειγμα του θησαυρού του Couan	8	
Προτάσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας	13	
Το ξέρατε;.....	13	

Πρόλογος

Το έργο *PITCHER* (Πρόγραμμα Erasmus+, 2021-2024) προτείνει ένα σύνολο ανοιχτών εκπαιδευτικών πηγών που επικεντρώνονται στη διεύρυνση του υλικού που έχουν οι δάσκαλοι και οι εκπαιδευτικοί, ώστε να προετοιμάσουν καλύτερα τους μαθητές μέσω νέων μαθησιακών εμπειριών για την υποστήριξη της καταπολέμησης της λεηλασίας και της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών.

Το έργο σκοπεύει να προτείνει ένα νέο μοντέλο για την ευαισθητοποίηση των νέων σχετικά με το πρόβλημα της καταπολέμησης της λεηλασίας και της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, εστιάζοντας αρχικά στους δασκάλους, για να ενισχύσει το ενδιαφέρον τους και να βοηθήσει στην επαγγελματική τους ανάπτυξη στον τομέα αυτό.

Το *PITCHER* βασίζεται στις τελικές συστάσεις του ευρωπαϊκού έργου *NETCHER* (H2020 - 2019-2021) που συντονίζεται από το CNRS, το οποίο εφάρμοσε ένα ισχυρό διατμηματικό δίκτυο, καθώς και συστάσεις για την καταπολέμηση της λεηλασίας και της διακίνησης πολιτιστικών αγαθών. Ένα από τα στοιχεία των συστάσεων είναι η ανάγκη για ευαισθητοποίηση και καθοδήγηση προς τις εκπαιδευτικές κοινότητες.

Η ιδέα του έργου προέρχεται από το ENSP (το Κέντρο Ερευνών της Γαλλικής Εθνικής Αστυνομικής Ακαδημίας) και την ένωση Michael Culture - μέλη της κοινοπραξίας *NETCHER* - και συγκεντρώνει το BIBRACTE, μείζονα παράγοντα της Αρχαιολογίας, το MUSEOMIX μια αναφορά στη διαμεσολάβηση για μουσεία και σχολεία από Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία, προκειμένου να συν-σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν το έργο *PITCHER*.

Ελπίζουμε ότι το παρόν πρόγραμμα θα φέρει μια νέα διάσταση στη δουλειά σας, και θα το χρησιμοποιήσετε για να δοκιμάσετε τις δραστηριότητες με τους μαθητές σας. Τα θέματα έχουν επιλεγεί μαζί με δασκάλους και εκπαιδευτικούς που προέρχονται από τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία σε επικοινωνία με ομάδες έρευνας από τους παραπάνω οργανισμούς. Κάθε δραστηριότητα συνοδεύεται από μαθησιακά σημεία-κλειδιά καθώς και από αρκετά ενδιαφέροντα γεγονότα ή πληροφορίες, τα οποία προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για να προκαλέσουν περαιτέρω συζήτηση.

Όπου ήταν δυνατόν, έχουμε εντάξει μια σύντομη διαθεματική δραστηριότητα που μπορεί να πραγματοποιηθεί με τους μαθητές ή μια σειρά από προτεινόμενες ερωτήσεις, προκειμένου να γίνει μία εισαγωγή στα θέματα κάθε μαθησιακής ενότητας. Εάν θέλετε να εξερευνήσετε περαιτέρω ορισμένα θέματα, κάθε δραστηριότητα περιλαμβάνει έναν σύνδεσμο που οδηγεί σε άλλα σχετικά θέματα. Θα βρείτε επίσης μία γενική λίστα πρόσθετων πηγών που σχετίζονται με τα θέματα αυτά. Οι δραστηριότητες και τα συνοδευτικά κείμενα έχουν σχεδιαστεί ως εκπαιδευτικά βοηθήματα που λειτουργούν αυτόνομα. Από αυτή την άποψη, η δραστηριότητα προορίζεται να παράσχει ένα συνολικό πλαίσιο από το οποίο μπορείτε να επιλέξετε τα σημεία που σχετίζονται περισσότερο με το μάθημά σας. Η ενότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε χώρα σε οποιοδήποτε πλαίσιο, καθώς ασχολείται με ζητήματα, τα οποία είναι καθολικά.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο *PITCHER*, επισκεφθείτε:

<https://www.pitcher-project.eu>

Photo: Pexels, Oleksandr Pidvalnyi

Η Εκπαιδευτική Προσφορά της PITCHER

Οι πηγές που έχει επιμεληθεί το PITCHER περιλαμβάνουν τις ακόλουθες ενότητες μάθησης, οι οποίες παρατίθενται εδώ σύμφωνα με τα θέματα και την προτεινόμενη ηλικία των μαθητών-στόχων:

	 7-11	 11-14	 14-18
Όλα τα θέματα		Case Studies	Case Studies
		The Cobannus hoard affair	The Cobannus hoard affair
		Looting is not a game	Looting is not a game
		Traffic International	Traffic International
		The Raiders of the Lost Art	
Κλοπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Looting in the Village	Looting in the Village	Looting in the Village
	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project
	The Mysterious Theft	The Mysterious Theft	Guilty Treasures
		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		Protect the sites!	Protect the sites!
		Άφωνος!	Άφωνος!
		PillarT	PillarT
		The Talking Clay	
Πώληση κλεμμένων αντικειμένων	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		Άφωνος!	Άφωνος!
		PillarT	PillarT
			Guilty Treasures
Κανάλια κυκλοφορίας και ταυτοποίηση ηθοποιών	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art

		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		Άφωνος!	Άφωνος!
		PillarT	PillarT
			Guilty Treasures
Καταπολέμηση της Διακίνησης	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
		Protect the sites!	Protect the sites!
		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		PillarT	PillarT
		The Talking Clay	
Έρευνα προέλευσης και ιχνηλασιμότητα		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
		PillarT	PillarT
		Touch, Don't Touch	Touch, Don't Touch
Επιστροφή Κλεμμένων Αντικειμένων	Traffic 'Art	Traffic 'Art	Traffic 'Art
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
Επιστροφή Κλεμμένων Αντικειμένων	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project
		Touch, Don't Touch	Touch, Don't Touch
Διατήρηση μνήμης αγνοουμένων αντικειμένων	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project	Vade-mecum Educational project
		Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες	Συνεντεύξεις Διασταυρούμενες
		Διαδρομή μίας στήλης	Διαδρομή μίας στήλης
		Protect the sites!	Protect the sites!
		Άφωνος!	Άφωνος!
		PillarT	PillarT
		The Talking Clay	

Περίληψη: Άφωνος

Θέματα:	Κλοπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Πώληση κλεμμένων αντικειμένων, Κανάλια κυκλοφορίας και ταυτοποίηση ηθοποιών, Γιατί απαγορεύεται, τι συνέπεια
Κατηγορίες Ηλικίας:	 11-14 14-18
Πρόγραμμα Σχολείου:	Ιστορία, αγωγή του πολίτη
Διάρκεια:	 15 με 30 λεπτά
Απαραίτητο υλικό:	Εκτυπωμένο φύλλο, Προαιρετικά ένας προβολέας αν ο καθηγητής θέλει να προβάλλει εικόνες των αντικειμένων στον πίνακα για να τις συζητήσει με τους μαθητές.
Δεξιότητες που αναπτύσσονται:	Συμπερασματική Σκέψη, γραφή, συζητήσεις
Εκπαιδευτικοί Στόχοι:	Ενθαρρύνετε τους μαθητές να: <ul style="list-style-type: none"> • Κατανόηση των προβλημάτων που δημιουργούνται από αυτό το εμπόριο για τους αρχαιολόγους και τους ιστορικούς. • Μάθηση του τι είναι μια λεζάντα σε ένα μουσείο και ποιος είναι ο σκοπός της

Πώς να Χρησιμοποιήσετε αυτό το Υλικό

11-14

14-18

Οδηγίες για τους Εκπαιδευτικούς:

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτή τη δραστηριότητα κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψης σε μουσείο ή την Παγκόσμια Ημέρα Κατά της Παράνομης Διακίνησης Πολιτιστικών Αγαθών.

- Εκτυπώστε τα φύλλα παρακάτω και μοιράστε τα στους μαθητές.
- Αφήστε τους χρόνο για να τα συμπληρώσουν, μόνοι τους ή σε ομάδες.

Γιατί να μαχόμαστε κατά της διακίνησης αρχαιοτήτων ; Το παράδειγμα του θησαυρού του Couan

Έχει παρατηρήσει ότι στα μουσεία, όλα τα αντικείμενα που εκτίθενται συνοδεύονται από μια μικρή ετικέτα; Αυτή ονομάζεται λεζάντα. Παρέχει στους επισκέπτες διάφορες πληροφορίες για το εκτιθέμενο αντικείμενο. Αλλά ενώ μερικές λεζάντες είναι πλούσιες σε πληροφορίες, άλλες είναι σχεδόν σιωπηλές... Κάνε μια έρευνα για να ανακαλύψεις τον λόγο αυτής της διαφοράς!

1. Ποιος είναι ο σκοπός μιας λεζάντας;

Θα βρείτε παρά κάτω τρεις λεζάντες από το μουσείο της Bibracte :

Φωτογραφία : Antoine Maillier, Bibracte, 2022

Έγγραφο 1: Περιεχόμενο μιας χωματερής

Asy-Romance, Καμπανία-Αρδέννες, 2ος αιώνας π.Χ.

19,5 κιλά κεραμικά, 8 κιλά ζωικά οστά, θραύσματα περόνων, σιδερένια εξαρτήματα, δύο γαλατικά νομίσματα που αποδίδονται στους Remi.

Τα κατάλοιπα που βρέθηκαν στις χωματερές είναι μια μεροληπτική αντανάκλαση όσων απορρίφθηκαν εκεί: τα φυτικά υλικά έχουν εξαφανιστεί εκτός από μικρά αντικείμενα, και τα μέταλλα έχουν ανακτηθεί και ανακυκλωθεί. Το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου αποτελείται επομένως από σπασμένα κεραμικά, ζωικά οστά και, σε μικρότερο βαθμό, υπολείμματα χειροτεχνίας όπως σκουριά μετάλλων.

Μουσείο των Αρδέννων, Charleville-Mézières Ανασκαφή από τον Bernard Lambot

Έγγραφο 2: Επιτύμβια Στήλη ενός Σιδηρουργού

Ψαμμόλιθος

2ος αιώνας μ.Χ.

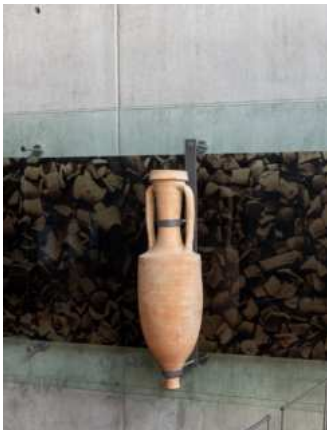
Autun, νεκρόπολη του Pont-Lénêque, γνωστή ως "Champ Saint-Roch"

Αρχείο μουσείου Rolin, στο Autun (αρ. ML 147)

Παλαιά ανακάλυψη (19ος αιώνας)

Φωτογραφία : Antoine Maillier, Bibracte, 2019

**Έγγραφο 3: Δίδυμος Αμφορέας από τη Ρωμαϊκή Ιταλία
(Τύπος Dressel 1)**

1ος αιώνας μ.Χ.

La Râture du Couvent

Ανασκαφή από τον Alfred Haffner, 1994

Φωτογραφία : Antoine Maillier, Bibracte, 2021

Τι διαφορετικά είδη πληροφοριών βρίσκουμε σ' αυτές τις τρεις λεζάντες;

Τι περιέχει η πρώτη λεζάντα που δεν περιέχουν οι άλλες δύο;

2. Βρισκόμαστε στο 1990, και εργάζεσαι σε ένα αμερικανικό μουσείο που μόλις αγόρασε αυτό το αγαλματίδιο του θεού Άρη / Cobannus σε μια δημοπρασία. Ο επιμελητής του μουσείου σου ζητά να δημιουργήσεις τη λεζάντα που θα το συνοδεύει και θα παρέχει στους επισκέπτες περισσότερες πληροφορίες γι' αυτό το αντικείμενο.

Avg(usto) Sacr(vm) Deo Cobanno
L Maccius Aeternus
Il Vir Ex voto

Προς τιμήν του Αυγούστου και του θεού Cobannus, ο Lucius Maccius Aeternus, duumvir, ως αφιερωματική προσφορά.

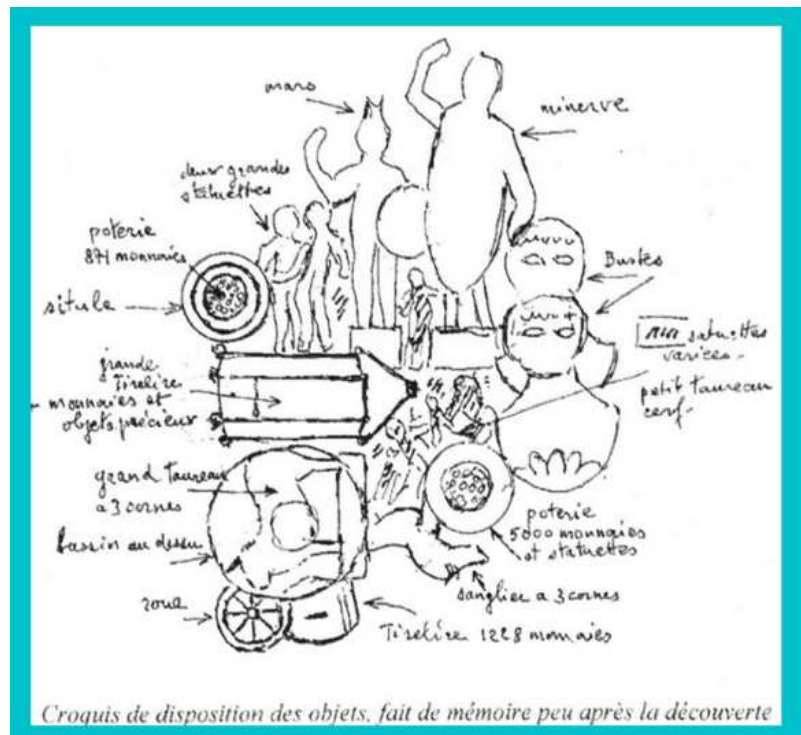
3. Βρισκόμαστε στο 2023, η έρευνα έχει προχωρήσει και έχουμε νέες πληροφορίες γι' αυτό το αντικείμενο. Ας φανταστούμε ότι το Μουσείο Bibracte το αγοράζει. Ο επιμελητής του μουσείου σου ζητά να γράψεις μια νέα λεζάντα:

Προς τιμήν του Αυγούστου και του θεού Cobannus, ο Lucius Maccius Aeternus, duumvir, ως αφιερωματική προσφορά.

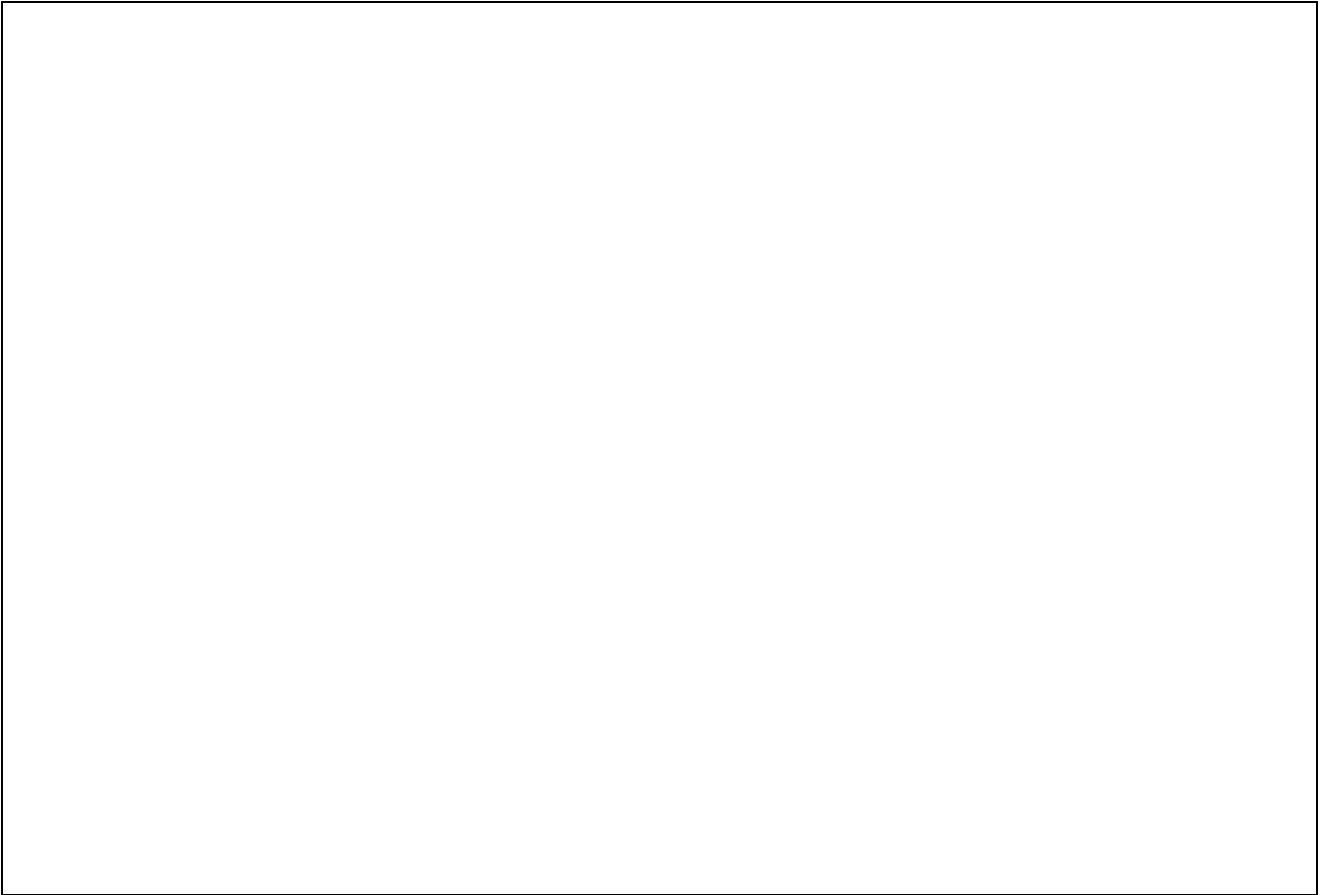
Ποιες ανακαλύψεις μας έχουν βοηθήσει να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας γι' αυτό το αντικείμενο;

Το 2008, ένας Γάλλος ομολόγησε ότι βρήκε έναν θησαυρό κοντά στο Couan, στη Βουργουνδία, τη δεκαετία του 1970, που περιελάμβανε αυτό το άγαλμα. Παρείχε στις αρχαιολογικές υπηρεσίες σχέδια κι ένα πλάνο της ανασκαφής του, που πραγματοποιήθηκε χρησιμοποιώντας ανιχνευτή μετάλλων.

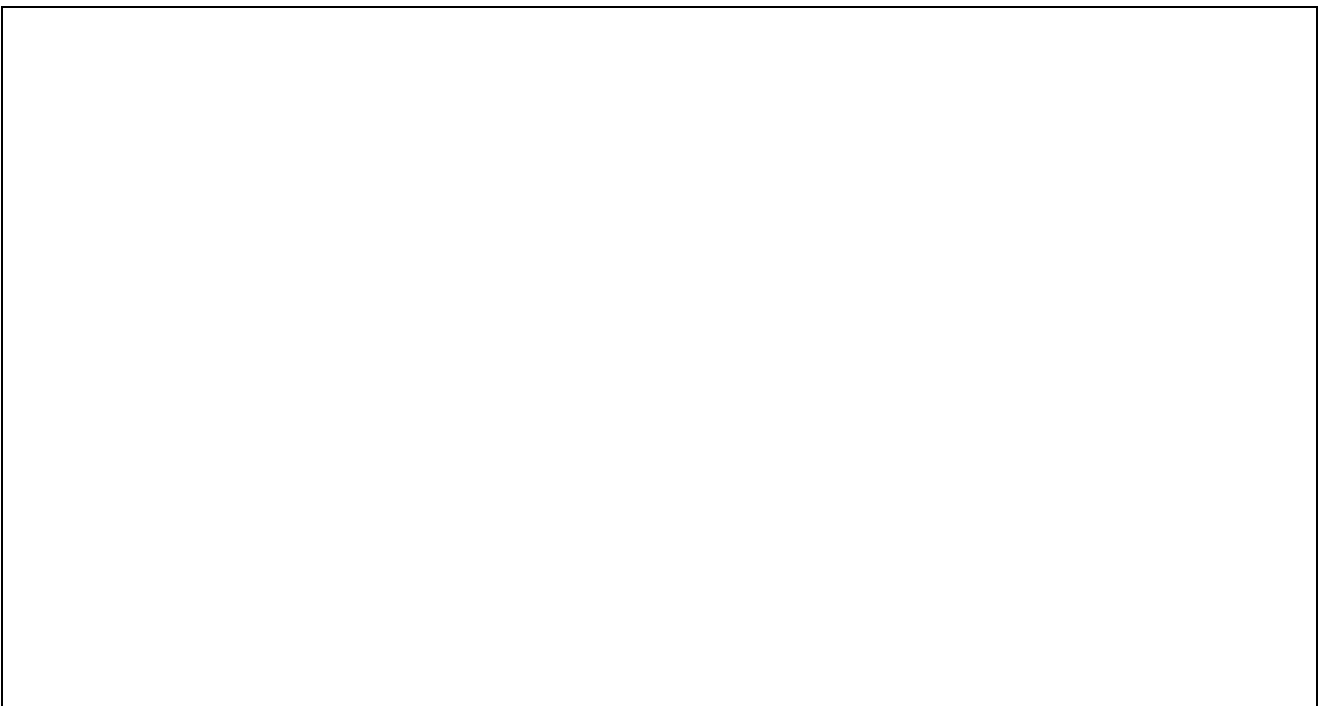

Ο αρχαιολόγος Pierre Nouvel έχει αναλάβει την ανασκαφή του χώρου που υποδείχθηκε από τον ληλατητή. Με την ομάδα του, ανακάλυψαν ένα αιδουικό ιερό που λειτουργήθηκε από τον 1ο έως τον 4ο αιώνα μ.Χ. Οι Αιδουοί ήταν ένας λαός της κελτικής Γαλατίας. Τελικά η ομάδα βρήκε το λάκκο όπου είχε θαφτεί ο θησαυρός, καθώς και ίχνη βίαιης καταστροφής που τους οδήγησαν να πιστεύουν ότι το ιερό είχε καταστραφεί στα τέλη του 4ου αιώνα, σε μια εποχή που οι πρώτοι Χριστιανοί της περιοχής αυτής, με επικεφαλής τον Άγιο Μαρτίνο, πραγματοποιούσαν μαζικές καταστροφές παγανιστικών ναών.

Γράψε την καινούργια λεζάντα:

4. Με βάση αυτό το παράδειγμα, γιατί πρέπει να μαχόμαστε κατά της λεηλασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς;

Απαντήσεις:

Τι διαφορετικά είδη πληροφοριών βρίσκουμε σ' αυτές τις τρεις λεζάντες;

- Την φύση του αντικειμένου
- Την ημερομηνία του
- Την προέλευσή του
- Πληροφορίες σχετικά με τις ανασκαφές

Τι περιέχει η πρώτη λεζάντα που δεν περιέχουν οι άλλες δύο;

Περιέχει εξηγήσεις για την ακριβή φύση του αντικειμένου, για να βοηθήσει στην καλύτερη κατανόησή του.

Προτεινόμενο κείμενο για την πρώτη λεζάντα:

Χάλκινο αγαλματίδιο του θεού Cobannus ως αφιερωματική προσφορά. Ημερομηνία και προέλευση άγνωστες.

Προτεινόμενο κείμενο για τη δεύτερη λεζάντα:

Χάλκινο αγαλματίδιο του θεού Cobannus, ως αφιερωματική προσφορά. Αυτό το άγαλμα ανακαλύφθηκε από έναν αρχαιοκάπηλο στην Couan, Βουργουνδία. Ο αρχαιολόγος Πιέρ Νουβέλ, που στη συνέχεια ανέσκαψε την τοποθεσία, βρήκε ότι αυτό το αντικείμενο είχε αφαιρεθεί από ένα ιερό που καταστράφηκε βίαια στο τέλος του 4ου αιώνα, σε μια εποχή όπου οι Χριστιανοί κατέστρεφαν τους παγανιστικούς ναούς.

Με βάση αυτό το παράδειγμα, γιατί πρέπει να μαχόμαστε κατά της λεηλασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς;

Πρέπει να μαχόμαστε κατά της λεηλασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς που στερεί αυτά τα αντικείμενα από την Ιστορία τους και εμποδίζει την πρόοδο της επιστήμης. Εδώ, η γνώση ότι αυτό το αντικείμενο θάφτηκε λίγο πριν από την καταστροφή του ιερού αποτελεί μαρτυρία για τη βία των πρώτων Χριστιανών και μας βοηθά να κατανοήσουμε καλύτερα αυτήν την ταραχώδη περίοδο.

Προτάσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας

Το ξέρατε;

Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες σχετικά με την καμπάνια της UNESCO, "Η Πραγματική Τιμή της Τέχνης," σε αυτόν τον ιστότοπο: <https://www.unesco.org/en/articles/real-price-art-international-unesco-campaign-reveals-hidden-face-art-trafficking#:~:text=The%20Real%20Price%20of%20Art%20campaign%2C%20created%20with%20the%20communication,integrated%20into%20a%20buyer's%20home>